

Utajärven Solarpark Oy – Utajärven käytöstä poistettujen turvesoiden hyödyntäminen aurinkoenergiatuotantoon ja sen varastointiin

Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241 elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annettiin 12. helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukiväline (RRF) on osa Next Generation EU –elpymisvälinettä, jonka tarkoituksena on tukea jäsenvaltioiden elpymistä koronaviruspandemiasta. Samalla tavoitteena on tehdä EU:n talouksista kestävämpiä, selviytymiskykyisempiä ja valmiimpia vihreän siirtymän ja digitaalisen muutoksen haasteisiin.

Saadakseen rahoitusta elpymis- ja palautumistukivälineestä jäsenvaltioiden tuli esittää kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma (RRP). Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma toimitettiin Euroopan komissiolle 27. toukokuuta 2021. Komissio julkisti myönteisen arvion suunnitelmasta 4.10.2021 ja EU:n neuvosto hyväksyi suunnitelman 29. lokakuuta 2021.

Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma on osa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa, jolla tuetaan pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää kasvua. Suomen kestävän kasvun ohjelma tukee laajasti myös Pariisin ilmastosopimuksen, Euroopan vihreän kehityksen ohjelman sekä EU:n ja Suomen hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamista.

Suunnitelma jakautuu neljään pilariin seuraavasti: vihreä siirtymä, digitalisaatio, työllisyys sekä sosiaali- ja terveydenhuolto. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukainen energiainvestointien tukiohjelma (RRF-energiainvestointituki) kuuluu vihreään pilariin, jonka tavoitteena on tukea talouden rakennemuutosta ja hiilineutraalin hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista.

Pilarit jakaantuvat edelleen toimenpiteisiin. RRF-energiainvestointituki kattaa yhteensä neljä elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaista toimenpidettä. Suomi tekee kerran vuodessa komissiolle maksupyynnön perustuen valmistuneisiin toimenpiteisiin ja niiden välitavoitteisiin.

RRF-energiainvestointituki

Tukiohjelman tavoitteena on edistää Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointi- ja energiainfrastruktuurihankkeita, joilla vähennetään Suomen kasvihuonekaasupäästöjä ja jotka tukevat Suomen hiilineutraalisuustavoitteita. Tavoitteena on myös vähentää uusiutuvan energian ja uuden energiateknologian teknologisia ja taloudellisia riskejä muun muassa vetyhankkeissa ja uuden energiateknologian hankkeissa.

RRF-energiainvestointituki on kohdistettu seuraaviin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisiin investointeihin (toimenpiteisiin):

1. Energiainfrastruktuuri-investoinnit
2. Investoinnit uuteen energiateknologiaan

3. Vähähiilinen vety sekä hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen
4. Teollisuuden prosessien suora sähköistäminen ja vähähiilistäminen.

Energiatukimomentilta 32.20.41 on varattu erillinen myöntövaltuus jokaiselle yllä mainitulle investointityypille. Vuoden 2022 talousarviossa myöntövaltuutta varattiin energianinfrastruktuuri-investoinneille 154,35 miljoonaa euroa, uuden energiateknologian käyttöönotolle 124,35 miljoonaa euroa, vähähiiliselle vedylle ja hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen 127 miljoonaa euroa sekä teollisuuden prosessien sähköistämiseksi ja vähähiilistämiseksi 47,5 miljoonaa euroa. Vuodelle 2023 on varattu lisäksi 30 miljoonaa euroa uuden teknologian käyttöönotolle.

Tuen myöntäminen perustuu valtioneuvoston asetukseen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisia energiainvestointeja vuosina 2022-2026 koskevasta tuesta (VNA 1112/2021, RRF-energiainvestointitukiasetus). RRF-energiainvestointituella rahoitettavien hankkeiden tulee valmistua viimeistään 30.6.2026.

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi toimittamaan RRF-energiainvestointitukihakemukset 4.3.2022 mennessä. Hakemuksia jätettiin 86. Hakemusten perusteella tukea haettiin yhteensä noin 1,65 miljardia euroa. Työ- ja elinkeinoministeriön haun lisäksi RRF-energiainvestointitukea voidaan myöntää Euroopan yhteistä etua koskeviin tärkeisiin vetyhankkeisiin (ns. vety-IPCEI), joiden tukemisen Euroopan komissio on erillisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt sisämarkkinoille soveltuvaksi. Näille hankkeille on erillinen hakuprosessi.

Määräaikaan mennessä työ- ja elinkeinoministeriöön jätettyjä tukihakemuksia arvioitiin vertailemalla hankkeiden vaikuttavuutta hankemuotokohtaisesti Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Arviointiperusteita ovat olleet energia- ja päästövaikutukset, kustannustehokkuus, toteutettavuus, hankkeisiin sisältyvän teknologian uutuusarvo, teknologian tai hankkeen monistettavuus sekä hankkeiden muut vaikutukset. Lisäksi tuettavien hankkeiden täytyy olla ei merkittävää haittaa –periaatteen ja muiden asetuksissa määritettyjen ehtojen mukaisia. Hankkeiden arviointi ja vertailu perustuvat kokonaisuudelle. Kokonaisuudessa haettu tukisumma on selvästi suurempi kuin jaettavissa oleva myöntövaltuus.

Ensimmäiset tukipäätökset RRF-energiainvestointituesta tehtiin 4.10.2022 ja 15.12.2022. Uuden energiateknologian käyttöönoton hanketyypistä on myönnetty seitsemälle hankkeelle yhteensä noin 85,5 miljoonaa euroa, vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen hanketyypistä kahdelle hankkeelle yhteensä noin 65,6 miljoonaa euroa, energianinfrastruktuurihanketyypistä seitsemälle hankkeelle yhteensä noin 52,1 miljoonaa euroa ja teollisuuden prosessien sähköistämisen ja vähähiilistämisen hanketyypistä on myönnetty kuudelle hankkeelle yhteensä 15,7 miljoonaa euroa. Vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen hanketyypistä siirrettiin 61,37 miljoonaa euroa Business Finlandille, joka myönsi tukea kahdelle vety-IPCEI-hankkeelle 21.12.2022.

Vuonna 2023 RRF-energiainvestointitukivaltuutta on käytettävissä vuoden 2022 käyttämättä oleva valtuuden osuus sekä vuoden 2023 valtuus. Uuden energiateknologian hanketyypin on myöntövaltuutta käytettävissä 68,8 miljoonaa euroa, energianinfrastruktuurin hanketyypille 102,2 miljoonaa euroa ja teollisuuden sähköistämisen ja vähähiilistämisen hanketyypille 31,8 miljoonaa euroa. Vähähiilisen vedyn ja hiilidioksidin talteenoton ja hyödyntämisen hanketyypin valtuus käytettiin kokonaisuudessaan vuonna 2022.

Hankkeen kuvaus

Utajärven Solarpark Oy rakentaa Utajärvelle teollisen mittakaavan aurinkosähköpuiston ja sähkövaraston. Voimala 102,5 MWp ja sähkövarasto 5 MW/5 MWh sijoittuvat käytöstä poistetulle turvetuotantoalueelle. Voimalan vuosituotanto on noin 83,5 GWh.

Hankkeen toteuttaa perustettu hankeyhtiö Utajärven Solarpark Oy, jonka omistaa Skarta Energy Oy. Hakemuksen on alun perin jättänyt Skarta Group Oyj (nyk. NYAB Oyj). Yritys on hakemuksen käsittelyn aikana ilmoittanut, että hanke siirtyy perustetulle uudelle yhtiölle Utajärven Solarpark Oy:lle.

Sähkövaraston tarkoituksena on tasapainottaa puiston tuotannon vaihteluita sekä toimia kantaverkon tasapainottamisessa. Hankkeessa kehitetään pehmeälle pohjalle soveltuva telinemalli. Aurinkovoimalan suuri pinta-ala ja lyhyt rakentamiskausi edellyttävät nopeaa kokoonpanoprosessia ja koko logistiikkaketjun tehostamista.

Hankkeen uutuusarvona on kokoluokka. Tämän kokoisia aurinkosähköpuistoja ei ole vielä rakennettu Suomessa. Hankkeessa demonstroidaan sarjatuotantoa voimalan asennustekniikassa. Moduulirakentamisen arvioidaan lyhentävät rakenteiden, paneeleiden ja sähköteknisten komponenttien asennusaikaa. Kaikki asennettavat aurinkopaneelit ovat kaksipuoleisia.

Aurinkovoimala kytketään verkkoon vuoden 2024 lopussa ja hanke valmistuu kokonaisuudessaan 30.6.2026.

Ympäristövaikutukset

Hankkeen hiilidioksidin päästövähennysvaikutus on noin 7 000 tonnia vuodessa laskettuna Suomen keskimääräisen sähköntuotannon CO₂-päästökertoimella.

Työllisyysvaikutukset

Hakijan mukaan hankkeen rakennusaikainen työllistämisaikutus on 100 henkilötyövuotta ja sen myötä syntyy noin 5 uutta työpaikkaa.

Lausunnot

Investointitukipäätös olisi ehdollinen Euroopan komission hyväksynnälle RRF-asetuksen 4 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella. Investointihanke ei täytä tiettyjen tukimuotojen toteutamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EY) N:o 651/2014 mukaisia kyseistä tukimuotoa koskevia erityisiä edellytyksiä. Investointitukea ei siten voida myöntää ryhmäpoikkeusasetuksen nojalla. RRF-energiainvestointitukiasetuksen (VNA 1112/2021) 4 §:n nojalla investointituki myönnettäisiin ehdollisena, kunnes Euroopan komissio on hyväksynyt tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi.

Yritystukineuvottelukunnalle on 21.6.2022 esitelty tiedoksi valmistelussa oleva RRF-energiainvestointihankkeiden tukipäätösten kokonaisuus. Lain 429/2016 7 §:n mukaisesti asian kiireellisyys perusteella asia annetaan jälkikäteen yritystukineuvottelukunnalle tiedoksi.

Valtion rahoitustuki

Hanke on momentin 32.20.41 Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaa koskevan käyttökohteen mukainen – alakohta 32.20.41.3 Investoinnit uuteen energiateknologiaan. Investoinnit rahoitetaan Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineen (asetus (EU) 2021/241) kautta.

Hankkeen 142 355 600 euron investointikustannuksiin on alun perin haettu tukea 35 588 900 euroa. Hakemuskäsittelyn aikana investointikustannukseksi on täsmentynyt 74 280 167 euroa, johon yritys hakee tukea 13 518 990 euroa. Hankkeen tukikelpoiset investointikustannukset ovat 73 728 832 euroa. Hyväksyttävät tukikelpoiset kokonaiskustannukset muodostuvat koneitten ja laitteiden hankinnasta ja niihin liittyvästä sähkö- ja maarakentamisesta 72 840 167 euroa, suunnittelu- ja projektinjohtokustannuksista 112 000 euroa, maanhankinnasta 176 665 euroa ja sähkökapasiteetinvarausmaksusta 600 000 euroa.

Tukea myönnettäisiin 13 271 189 euroa, kuitenkin enintään 18 % hyväksyttävistä kustannuksista. Tuen lopullista määrää arvioitaessa otetaan huomioon, että myönnetty tukimäärä on sidottu asennettuun ja käyttöön otettuun aurinkosähkö- ja sähkövarastokapasiteettiin hakemuksen liitteessä toimitetun kustannuserottelun mukaisesti.

RRF-asetuksen 4 §:n 2 momentin 2 kohdan perusteella investointituki myönnetään ehdollisena kunnes Euroopan komissio on hyväksynyt tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tukea voidaan maksaa vasta, kun komissio on hyväksynyt tuen sisämarkkinoille soveltuvaksi. Tukea maksetaan ainoastaan toteutuneita kustannuksia vastaan hankkeen edetessä.